

Nr 113.

Av herr **Gustafsson** i Välsnäs **m. fl.**, om fortsatta reglerings- och stödåtgärder för spannmålsodling *m. m.*

Den förbättring av det ekonomiska läget för vårt lands jordbruk, som kunnat konstateras under de två senaste åren, har till icke ringa del berott på de sällsynt stora och kvalitativt höga skördarna från och med år 1933. Därjämte hava givetvis de statliga stödåtgärderna för jordbruksnäringen bidragit till den gynnsamma utvecklingen i detta hänseende.

Jordbrukets ekonomiska ställning är emellertid ännu icke sådan, att de statliga regleringsåtgärderna kunna avvecklas. Situationen på den internationella marknaden för jordbrukets produkter har visserligen något förbättrats, men ingenting tyder åtminstone hittills på att jordbrukskrisen snart är övervunnen. Det enda man med någorlunda visshet torde kunna säga är, att dennas djupaste vågdal passerats.

Av stor betydelse för det svenska jordbrukets ekonomiska återhämtning blir den omsorg, som statsmakterna komma att ägna åt spannmålsodlingen. Stödåtgärderna ifråga om brödsäden hava under de senare åren varit inriktade på deras successiva avveckling. Sänkningen av inlösningspriserna har, utom för att förebygga en alltför stor brödsädesproduktion och därav följande överskott på vete och råg, ingått som ett led i detta syfte. Skulle inlösningsförfarandet upphöra, kan man befara en allmän prissänkning på spannmål. Den stabilitet, som den inhemska marknaden fått tack vare regleringen och dess prisstödande åtgärder, skulle efterföljas av osäkerhet. Härav skulle med all sannolikhet följa en ökad animalisk produktion, vars prisläge för närvarande är relativt gynnsamt. Dylika fluktuationer inom jordbruksproduktionen äro naturligtvis icke önskvärda, icke minst därför att en större tillgång på animaliska livsmedel skulle verka i pristryckande riktning beroende på de begränsade och ovissa avsättningsmöjligheterna i utlandet.

Det allmänna världsläget är otvivelaktigt sådant, att statsmakterna hava all anledning att även i fortsättningen ägna uppmärksamhet åt brödsädesodlingen och i prishänseende stödja densamma. Helt nyligen har statens jordbruksnämnd föreslagit uppläggandet av ett reservlager av brödsäd å 150,000 ton, dels för att utjämna kvaliteten på brödsäden från det ena konsumtionsåret till det andra och dels som en beredskapsåtgärd med hänsyn till de avbrott, som kunna inträffa i de internationella förbindelserna. Jordbruksnämndens förslag synes vara välbetänt och riksdagen bör uppdraga åt Kungl. Maj:t att genomföra detsamma och anvisa de medel, som nämnden därför ansett erforderliga. Dock må riksdagen uttala att största möjliga sparsamhet och

affärsmässighet måste iakttagas av det organ, som skall handhava denna lagring och skötseln i övrigt av spannmålen. De allvarliga händelserna i världen mana även till en mera målmedveten jordbrukspolitik, syftande till landets självförsörjning med livsmedel i så stor utsträckning som möjligt.

Även det förhållandet, att statsmakternas jordpolitik är starkt expansiv och avser att giva försörjning inom jordbruket av allt större skaror, talar för ett fortsatt stöd åt spannmålsodlingen. De nya jordbrukens, liksom för övrigt det medelstora och mindre jordbrukets, främsta och viktigaste produktion är att framställa animaliska livsmedel. Skulle det större jordbruket genom försämrade villkor för spannmålsodlingen börja övergå till animalisk produktion i större utsträckning, skulle härigenom den av statsmakterna stimulerade och bedrivna nybildningen av jordbruk försvåras.

1935 års representativa jordbruksräkning gav vid handen, att arealen för brödsädesodlingen visade en anmärkningsvärd tillbakagång, medan däremot arealen för fodersäd och betesvallar ökats. Vetearealen uppgick nämligen till 272,750 hektar, därav 57,937 hektar vårvete, och rågarealen uppgick till 226,652 hektar mot för år 1934 290,446 hektar vete, därav 65,797 hektar vårvete, och 235,248 hektar råg. Den sammanlagda brödsädesarealen var alltså 499,402 hektar mot 525,694 år 1934, 489,961 år 1932 och 502,820 år 1927. Man finner alltså att 1935 års brödsädesareal är lägre än före jordbrukskrisens utbrott. Låt vara att skördarna per arealenhet ökats på grund av växtförädlingens oavbrutna framsteg, rationellare gödsling och täckdikningsverksamheten. Ett faktum är dock, att den nuvarande brödsädesodlingens omfattning under normala skördeår icke kan anses för stor. Farhågorna för en permanent överproduktion på framför allt vete hava alltså visat sig överdrivna. Tillbakagången av arealerna för brödsäd och ökningen för fodersäd och vallar tyda på, att en vändpunkt inträtt i spannmålsodlingens utveckling. Det kan därför icke vara önskvärt ur folkförsörjningens synpunkt, att denna minskning av brödsädesarealerna kommer att fortsätta, i all synnerhet som man icke kan räkna med ett kvalitativt gynnsamt utfall av skördarna år efter år, såsom fallet varit de tre senaste åren.

Den ovan anförda minskningen av arealen för vårvete är märklig i det avseendet, att detta sädesslag under tiden efter världskriget odlats i allt större omfattning. År 1927 utgjorde vårvetearealen endast 31,805 hektar och år 1932 64,444 hektar, alltså en fördubbling under blott fem år. Vårveteodlingens tillbakagång under det senaste året är emellertid en företeelse, som icke är till gagn för brödsädesregleringen. På grund av vårvetets höga bakkraft är det av stor betydelse för inmalningsförfarandets genomförande, att tillgången på detta sädesslag är så riklig som möjligt, särskilt under de år, då höstvetets kvalitet är sämre. Från denna synpunkt är vårveteodlingens reducering beklaglig och till nackdel för spannmålsregleringen. Strävandena synas därför nu böra gå ut på att stimulera denna odling. De i fjol fast-

ställda bestämmelserna för betalning efter råproteinhalt äro visserligen ägnade att verka för produktionsökning, men tillägget för proteinhalten bör ytterligare höjas, så att i varje fall en fortsatt minskning av vårvetearealen icke kan väntas äga rum. Därjämte bör inlösningspriset för vårvete sättas en krona per deciton högre än inlösningspriset för höstvete. Genom dylika åtgärder skulle man därjämte nå den fördelen, att den totala veteproduktionen hölles i den omfattning, som kan anses lämplig för landets konsumtionsbehov. Vårvetets arealskörd är som bekant lägre än höstvetets.

Inlösningspriset för vete är under detta konsumtionsår 16 kr. och 50 öre och för råg 15 kr. och 50 öre, allt per deciton. Denna prisrelation mellan dessa båda sädesslag bör bibehållas. Som ovan erinrats hava inlösningspriserna under de senare åren sänkts. De argument, som anförts för denna prissänkning, hava icke visat sig vara hållbara. Orsakerna till brödsädesöverskottet hava som bekant till väsentlig del berott på de stora skördarna under en följd av år och fodersädesodlingens oskyddade ställning gentemot importfoder. Visserligen hava priserna på vete och råg trots inlösningsprisernas sänkning varit oväntat fasta och hållits uppe under hela hösten, men man känner ännu icke huru marknadsläget kommer att utvecklas när jordbrukarna börja realisera sina lager under vinterns senare del. Med hänsyn till angelägenheten av att spannmålsodlingens ekonomiska betingelser icke försämras och med hänsyn till vad som ovan anförts böra enligt vår uppfattning inlösningspriserna för 1936 års skörd höjas till den nivå, som de hade före den senast företagna sänkningen med den ändringen, att inlösningspriset för vårvete sättes en krona högre än för höstvete och att tillägget för proteinhalten höjes ytterligare något.

Starka skäl finnas sålunda för att den nuvarande spannmålsregleringen bibehålles i sin nuvarande form. Systemet med inmalning och inlösnung är beprövat, och det har också vunnit förtroende hos vårt lands jordbrukare. Emellertid torde det vara befogat, om riksdagen gjorde det uttalandet, att Svenska spannmålsaktiebolaget måste skötas på ett fullt ekonomiskt sätt för att minska statens förluster på brödsädesregleringen. Särskilt angeläget är, att spannmål av gammal skörd icke säljes av bolaget till alltför låga priser under hösten utan att det ses till, att högsta möjliga pris erhålles. Vidare bör spannmålsbolagets lager av vete och råg icke med avsikt utbjudas så, att priserna på marknaden tryckas.

Över huvud taget är det av synnerligen stor vikt, att riksdagen uttalar, att hela spannmålsregleringen skötes med tillräcklig fasthet och efter fullt klara riktlinjer. En viss vacklan och osäkerhet har man kunnat konstatera. Särskilt gäller detta i fråga om importen av fodermedel. Så fort priserna visat tendens att stiga, ha krav på import av majs framförts. Låt vara att priset härför satts relativt högt, men de svenska jordbrukarnas och i synnerhet svinuppfödarnas inrotade förkärlek för majsen medför, att en onödlig majsinförsel kommer att trycka våra fodersädespriser. Då det för *hela* jordbruket bör

framstå som ett betydelsefullt mål, att dess produktion i så stor utsträckning som möjligt baseras på inhemska fodermedel, bör importregleringen för fodervaror hållas stram. Från denna synpunkt bör importavgiften i nuvarande prisläge å internationella marknaden för havre, korn och kli sättas till lägst 5 kronor, högst 8 kronor per deciton och för majs till lägst 6 kronor och högst 8 kronor per deciton. Vidare bör en införselavgift å 5 kronor per deciton utgå på vete och råg för att stegra kvarnindustriens intresse att använda så ringa kvantiteter som möjligt av utländsk vara. Sistnämnda importavgift bör i främsta rummet användas till täckande av förlusterna på spannmålsregleringen, men jämväl till stödande av äggproduktionen.

De här ovan antydda riktlinjerna och åtgärderna för spannmålsodlingen komma att medföra en höjning av priserna för dennas produkter. Härav måste följa, om jämvikt mellan den vegetabiliska och animaliska produktionen skall uppnås, att prisnivån även för den senare höjes. Riksdagen uttalade i fjol, att ett prisläge för jordbrukets produkter av 75 procent av åren 1925—29 gällande prisnivå eller något däröver borde eftersträvas. Man har svårt att förstå att jordbruket skall förmenas möjligheten att återfå den ekonomiska ställning, som det hade vid krisens utbrott år 1929. Det skälet kan icke längre anföras mot en sådan prisstegring att den skulle bli menlig för de mindre bemedlade konsumentgrupperna, emedan vårt näringsliv numera i stort sett har goda konjunkturer och konsumenternas köpkraft blivit stärkt. Ledtråden för de statliga åtgärderna såväl beträffande den vegetabiliska som den animaliska produktionen bör sålunda enligt vår mening vara att prisnivån för jordbrukets saluprodukter blir den, som i medeltal gällde åren 1925—29. En återhämtning av detta prisläge bör dock ske successivt. Så som den statliga prispolitiken rörande jordbruket för närvarande handhaves, leder den till maximipris och ett fasthållande av jordbruksbefolkningen vid ett krisläge, varav hela landet blir lidande och som försvårar möjligheterna för jordbruket att giva sina lönearbetare en bättre levnadsstandard, som ur social synpunkt är synnerligen önskvärd.

Med stöd av vad här ovan anförts föreslå vi,

dels att riksdagen för sin del måtte besluta, att de nu gällande reglerings- och stödåtgärderna för spannmålsodlingen fastställas att gälla ytterligare ett år;

dels att inlösningspriset för höstvetete fastställas till 18 kronor, för vårvete 19 kronor jämte nu gällande pristillägg samt för råg 17 kronor, allt per deciton,

att för vete och råg samt därav beredda produkter bestämmas en införselavgift av fem kronor per deciton samt

att riksdagen vid beslut och uttalanden rörande stödåtgär-

der för spannmålsodlingen måtte beakta förestående synpunkter,

att en importavgift å havre, korn och kli fastställes till lägst 5 kronor och högst 8 kronor per deciton,

att en importavgift av lägst 6 och högst 8 kronor per deciton sättes å majs;

dels att riksdagen måtte uttala sig för att prisnivån för jordbrukets saluprodukter återföres genom de statliga regleringsåtgärderna till den under åren 1925—29 gällande.

Stockholm den 16 januari 1936.

John Gustafsson
i Välsnäs.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.
